

Asia: VN/14704/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Tiivistelmä lausunnon keskeisestä sisällöstä

Ehdotetut henkilökohtaistamisen keventämisen, tutkintokohtaisten osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmien laatimisvelvollisuudesta luopumisen sekä huoltajien näkemysten selvitysvelvollisuudesta luopumisen toimenpiteet vähentävät koulutuksen järjestäjän työtä vain vähän, joten niiden säästövaikutukset jäävät selkeästi ehdotettua pienemmäksi. Norminpurku jää ehdotetuilla muutoksilla melko vähäiseksi.

Ammatilliseen koulutukseen kohdistuvat säästöt ovat kohtuuttomia. Ne heikentävät merkittävästi aikuisten mahdollisuuksia vaihtaa ammattia tai kohottaa osaamistasoaan ammatti- ja erikoisammattitutkinnoilla.

Ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia koskevat säädösehdotukset

Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä Keuda kannattaa ehdotusta HOKSin keventämisestä osana normien purkaa. HOKSin tekeminen ja päivittäminen on nykyisten säädösten mukaan raskas ja aikaa vievä prosessi, joka vie henkilöstön aikaa opiskelijan opetuksesta ja ohjauksesta. Näkemyksemme mukaan esitetty oppivelvollisiin kohdentuva kevennys ei kuitenkaan juurikaan vähennä byrokraattisuutta ja työmäärää.

Esityksen mukaan oppivelvollisten henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelman (HOKS) laadinnassa ei koulutuksen järjestäjällä olisi velvollisuutta tunnistaa ja tunnustaa oppivelvollisen aiemmin hankittua osaamista kuin siltä osin, kuin oppivelvollinen on suorittanut ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon perusteiden mukaisia tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita sekä lukio-opintoja, korkeakouluopintoja tai muut toimivaltaisen viranomaisen arvioimia ja todentamia opintoja. Esitysluonnoksen mukaan tämä

joustavoittaisi HOKS-säännöksiä ja muutosten arvioidaan tuovan vuositasolla kustannussäästöjä noin 3,5, miljoonaa euroa.

Ehdotuksessa muutokset kohdentuvat oppivelvollisiin. Ei-formaalilla tavalla hankittua aikaisempaa osaamista ei tunnistettaisi oppivelvollisilta. Keuda katsoo, että tunnistettavaa ei-formaalilla tavalla hankittua osaamista on oppivelvollisilla varsin vähän, joten sen osaamisen tunnistaminen ei ole muodostunut raskaaksi henkilökohtaistamisen näkökulmasta, eikä siitä tule merkittävää säästöä. Ehdotuksessa formaalilla tavalla hankitut sisällyttämällä tunnustettavat jäisivät oppivelvollisille. Useimmilla heistä tällaisia tunnustettavia suorituksia ei ole. Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen ei ole erityisen kuormittava oppivelvollisten henkilökohtaistamisessa. HOKS keskusteluissa opiskelijan kanssa suunnitellaan puuttuvan osaamisen hankkiminen ja samassa yhteydessä aiemmin hankittua osaamista tunnustetaan joka tapauksessa. Lisäksi huomio tulee kiinnittää tarkkuuteen termien käytössä. Ehdotuksen perusteluissa, (pykälät 46 ja 47) käytetään tunnustamisen ja tunnustamisen termejä sekaisin.

Arvioimme, ettei ehdotetuilla HOKS-muutoksilla tule esitettyä noin 3,5 miljoonan euron säästöä. Keuda pitää tärkeänä, että osana normien purkua HOKSin laatimista kevennetään sekä oppivelvollisilta että aikuisilta. Muutosten ja niiden vaikutusten arviointi tulisi tehdä uudelleen ja kohdentaa niihin asioihin, joilla aidosti kevennetään henkilökohtaistamisen byrokraattisuutta ja päällekkäisiä kirjaamisvelvoitteita. Todellisten säästövaikutusten aikaansaamiseksi HOKSin tietosisältöä tulee keventää. Osaamisen hankkimisen henkilökohtaistamiseen kirjattavien tietojen määrä on valtava ja se on kasvanut mm. työelämäpalautteen keräämisen myötä. Erilaisia asioita ja myös päällekkäisiä tietoja kirjataan kahteen valtakunnalliseen järjestelmään: eHoksiin ja Koskeen. Kirjattavia asioita ovat esim. osaamisen hankkimisen ajankohdat, oppimisympäristöt, toteutusmuodot, osaamisen hankkimistapajaksot ja osa-aikaisuusjaksot. Myös näyttöjen suunnitteluun liittyy paljon kirjattavaa ja kirjausta tulisi keventää. Samoin tulee keventää erityisen tuen päätöksiin liittyvää hallinnollista työtä. Tiedot tulisi voida lähettää yhteen valtakunnalliseen rekisteriin.

Lisäksi lausunnolla olevassa ehdotuksessa esitetään, että ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia muutettaisiin siten, että koulutuksen järjestäjällä ei jatkossa olisi velvollisuutta laatia tutkinto- tai koulutuskohtaista osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmaa. Keuda kannattaa esitystä. Koulutuksen järjestäjä joutuu kuitenkin laatimaan yleiset osaamisen arvioinnin menettelytavat, jolla koulutuksen järjestäjä ohjaa opettajia, ohjaajia ja arvioijia osaamisen arviointiin liittyvissä tilanteissa. Arvioimme, että myös tästä muutoksesta syntyneet säästöt ovat esityksessä yllimitoitettut.

Lukiolakia koskevat säädösehdotukset

-

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia koskevat säädösehdotukset

Hallitus on päättänyt leikata ammatillisesta koulutuksesta 100 miljoonaa euroa vuodesta 2025 lukien. Leikkaukset kohdistuvat aikuisten, jo tutkinnon suorittaneiden koulutukseen.

Keuda pitää ammatilliseen koulutukseen kohdistuvia säästöjä kohtuuttomina. Ne heikentävät merkittävästi aikuisten mahdollisuuksia vaihtaa ammattia tai kohottaa osaamistasoaan ammatti- ja erikoisammattitutkinnoilla.

Pidämme hyvänä hallituksen linjausta säästöjen kohdentamisesta siten, että rahoituksen ja opiskelijajapaikkojen vähennyksiä ei kohdenneta perusopetuksen päättävien nuorten tai vailla ammatillista perustutkintoa olevien koulutukseen. Kun säästöjä kohdennetaan, tulee kuitenkin huomioida ammatti- ja erikoisammattitutkintojen asema. Ne kohottavat perustutkinnon suorittaneiden osaamistasoa ja vastaavat täsmällisesti työelämän tarpeisiin. Niiden avulla hankitaan syvällisempää osaamista. Säästöjä kohdennettaessa tulee ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osalta huomioida, että tarkoituksenmukainen pohjakoulutus on yleensä ammatillinen perustutkinto.

Keuda kannattaa esitystä, että opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia muutetaan siten, että varainhoitovuoden 2025 rahoituksesta päätettäessä opiskelijavuosien määrä saisi alittaa järjestämisluvassa määrätyn opiskelijavuosien vähimmäismäärän.

Muut kommentit

-

Leinonen Anna
Keuda